

Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding

ADVIES (goedgekeurd in de vergadering van 22.11.06) betreffende de evaluatie van het decreet betreffende het sociaal-cultureel volwassenenwerk.

Vooraf

Op 20 april 2005 formuleerde de Raad voor Volkontwikkeling en Cultuurspreiding een advies over het decreet betreffende het sociaal-cultureel volwassenenwerk. De Raad wil dit advies actualiseren na de volgende evoluties:

- de tekst van het decreet en van het uitvoeringsbesluit werden recent gewijzigd door het Vlaams Parlement. Deze ‘kleine’ wijziging gebeurde na gesprekken met de overheid en de administratie waarin nog meer ingrijpende wijzigingen van het decreet in het vooruitzicht werden gesteld vanaf de volgende beleidsperiode. Die ‘grote’ wijziging biedt volgens de Raad kansen om het decreet inhoudelijk en technisch te verbeteren en de praktijk van het sociaal-cultureel werk te valoriseren en te versterken;
- de dagelijkse praktijk van het decreet in de periode 2004-2006 heeft bij de organisaties uit de sector en bij de Raad verdere inzichten opgeleverd over een mogelijke verbetering ervan;
- in het kader van het project ‘Visieontwikkeling’ schreef het steunpunt voor sociaal-cultureel volwassenenwerk SoCiuS een visietekst over ‘Levenslang en Levensbreed Leren’. SoCiuS toetste deze tekst in 2006 aan het decreet voor het sociaal-cultureel volwassenenwerk en bracht daarvan verslag uit bij de Commissie Volksontwikkeling middels een tekst ‘Toetsing van het decreet aan de visie van het sociaal-cultureel volwassenenwerk op levenslang en levensbreed leren’. Deze tekst bevat o.i. zeer relevante overwegingen m.b.t. een evaluatie van het decreet;
- het decreet moet in 2007 een grondige evaluatie krijgen terwijl eind 2006, begin 2007 de nieuwe Strategische Adviesraad zijn werkzaamheden zal starten. De Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding wil daarom graag dit geactualiseerd advies als discussiemateriaal ter zake nalaten.

Dynamiek induceren, aanmoedigen en belonen.

Het huidige decreet is radicaal vernieuwend en betekent op vele punten een breuk met het verleden. De Raad heeft enkele bijkomende aanbevelingen om deze nieuwe dynamiek te versterken en een meer permanent karakter te geven.

1. De Raad stelt voor om in de sector een aantal proeftuinen tot ontwikkeling te laten komen waarin kan geëxperimenteerd worden met nieuwe en andere werkvormen, waar werksoort- en sectoroverschrijdende initiatieven tot stand kunnen komen en rond nieuwe maatschappelijke thema’s kan gewerkt worden. Deze proeftuinen moeten toelaten te investeren in praktijkvernieuwing en moeten de laboratoriumfunctie van het sociaal-cultureel volwassenenwerk reëel aanmoedigen. Om deze proeftuinen mogelijk te maken zijn extra middelen nodig die bij succes een structureel karakter kunnen krijgen. Ook de administratieve drempel om in te stappen moet laag zijn.
2. De Raad stelt voor de groei te stimuleren en de kwaliteitsverhoging van het aanbod en de kwalitatieve samenwerking tussen organisaties (binnen en buiten de sector zoals bij cultuurcentra en bibliotheken) te honoreren. Het systeem van communicerende vaten

dat de overheid vandaag hanteert, biedt in dit verband geen toekomstperspectief. Een organisatie kan in het huidige decreet immers enkel groeien op basis van een kwantitatieve inkrimping van andere organisaties binnen de werksoort. De funeste koppeling van de groei van de ene organisatie op basis van de sanctionering van een andere moet dus worden verlaten.

Eigenheid van het sociaal-cultureel volwassenenwerk.

3. De Raad stelt vast dat het decreet competentie- en participatieverhoging wil bewerkstelligen en daardoor uiteindelijk meer maatschappelijke interactie, integratie en cohesie wil bevorderen. De Raad bevestigt deze intentie maar wil ze explicieter verbonden zien met de specifieke visie op leren die het sociaal-cultureel volwassenenwerk onderscheidt van de andere actoren in de volwasseneneducatie. Het ervaringsgerichte en actiegerichte leren als individu, als groep en in groep vanuit een emancipatorische inspiratie is daarvan de kern. Dit betekent niet dat alle sociaal-culturele praktijken ontwikkeld worden als leercontexten waarin de educatieve functie prioritair is en 'leren' geïsoleerd kan worden van de andere functies.
4. De Raad onderkent het belang van de educatieve functie van het sociaal-cultureel volwassenenwerk in het kader van het levenslang en levensbreed leren. Tegelijk pleit de Raad voor een gelijkwaardige – wat niet betekent mathematisch evenwichtige – benadering van de andere functies. Maatschappelijke activering, gemeenschapsvorming en cultuurparticipatie zijn functies die hun relevantie putten uit de ambitie om onze samenleving humaner, democratischer, verdraagzamer te maken. Tendensen van individualisering, globalisering en dualisering die in de samenleving hoogtij vieren o.a. omwille van economische processen, vergroten het belang van deze functies.
5. De Raad meent in dit verband dat het succes van een sector niet alleen afhankelijk is van de doeltreffendheid van het decreet dat de sector regelt. Ook het 'flankerende beleid' is belangrijk. Sociaal-cultureel volwassenenwerk is een speler op het maatschappelijk middenveld één van de mogelijke 'bruggen' tussen burgers, markt en overheid. De implementatie van het decreet ontslaat echter noch de sector noch de overheid van een verdere bezinning over de maatschappelijke positionering van de sector. De overheid kan weliswaar een legistiek instrumentarium ontwikkelen om de participatie van burgers mogelijk te maken. Dit zal enkel kunnen als er actoren zijn die burgers aan elkaar doen 'klitten'. Sociaal-cultureel volwassenenwerk moet deze rol blijven claimen en invullen ook al is de tijdsgeest hierbij een tegenstrever.

De Raad spreekt zijn bezorgdheid uit over de mogelijkheid dat een aantal ontwikkelingen die door het nieuwe decreet op gang werden gebracht het gevaar inhouden om organisaties van deze kritische rol te vervreemden: beleids- en jaarplannen maken, vervreemdende schaalvergrotingsprocessen, intern georiënteerde kwaliteitszorg, ... kunnen organisaties eerder oriënteren naar een legitimering op basis van conformiteit aan de eisen van de overheid dan naar een maatschappijkritische opstelling

Financiering

6. De Raad is van oordeel dat het kaderdecreet onvoldoende transparantie toelaat in het financieringsmechanisme van de verenigingen, instellingen en bewegingen. De globale effecten van de uitvoering van het principe van de ‘communicerende vaten’ in de mogelijke sanctionering van organisaties is derhalve niet zichtbaar. De Raad stelt voor vanaf 2007 aparte allocaties te voorzien voor de verschillende werksoorten in de begroting van de Vlaamse overheid.

Open aanbod en autonome levenssfeer

7. Het decreet van 4 april 2003 beperkt de werkruimte van het sociaal-cultureel volwassenenwerk. De volkshogescholen en de gespecialiseerde vormingsinstellingen dienen zich (op enkele uitzonderingen na) in hun aanbod te beperken tot de autonome levenssfeer en tot de werkwijze van het zgn. ‘open aanbod’.

Deze beperking stelt het sociaal-cultureel volwassenenwerk voor belangrijke inhoudelijke problemen. Ze dreigt ook de positie van het sociaal-cultureel volwassenenwerk in het educatieve landschap ernstig te schaden. De tekst van Socius¹ is hierover duidelijk in de volgende passages, waar de Raad zich achter schaaft:

(3.4. Open en/of gesloten aanbod)

De discussie over open en gesloten aanbod is in feite een discussie over de wijze waarop het aanbod georganiseerd wordt. Het decreet creëert hierover verwarring. Voor de volkshogescholen en de gespecialiseerde vormingsinstellingen wordt gesteld dat het dient te gaan over een open aanbod (mits enkele uitzonderingen). Een open aanbod wordt gedefinieerd als een aanbod dat voldoende tijd vooraf openbaar is aangekondigd en waarop ieder persoon zich vrijwillig kan inschrijven. Voor het sociaal-cultureel volwassenenwerk, dat zeer doelgroepgevoelig is, en haar aanbod ontwikkelt in zeer nauwe samenspraak met haar deelnemers, leidt dit tot onduidelijkheden. Het discours omtrent levenslang en levensbreed leren legt bovendien sterk de nadruk op het feit dat er minder aanbodgericht dient gewerkt te worden. Dit gebeurt ten voordele van het meer vraaggestuurd werken en een toenemende aandacht voor maatwerk. Het werken met een open aanbod staat op gespannen voet met deze tendensen van maatzorg, meer vraaggestuurd en doelgroepspecifiek werken. Het criterium “open aanbod” lijkt een weinig relevante categorie te zijn om de bijdrage van het sociaal-cultureel volwassenenwerk aan het levenslang en levensbreed leren af te bakenen (zie ook het volgende punt 3.5).

(3.5. De autonome levenssfeer)

In het decreet is er een inconsequentie te bespeuren die de sector bezig houdt. Alle organisaties dienen te werken volgens een sociaal-culturele methodiek. Volgens de sociaal-culturele methodiek worden personen aangesproken op hun verschillende bestaansdimensies en in verschillende levenssferen. Dit staat op gespannen voet met het feit dat volkshogescholen en gespecialiseerde vormingsinstellingen zich in hun aanbod dienen te beperken tot de autonome levenssfeer (mits enkele uitzonderingen). Het begrip autonome levenssfeer wordt bovendien niet gedefinieerd in het decreet. De ruimte voor verschillende interpretaties (vrije tijd versus arbeidstijd, beroepsgericht

---

¹ Socius, Toetsing van het decreet aan de visie van het sociaal-cultureel volwassenenwerk op levenslang en levensbreed leren. Tekst toegelicht in de vergadering van de Commissie Volksontwikkeling van 29 mei 2006.

versus niet beroepsgericht, arbeid wel of niet als thema, werkenden en werklozen wel of niet als doelgroep,...) zorgt voor tal van onduidelijkheden, discussies en voor de nodige onzekerheid. Hier wordt best aan verholpen.

(3.7. Samenwerkingsverbanden)

In de Memorie van Toelichting wordt de keuze voor één decreet gemotiveerd vanuit de mogelijkheid die dit biedt op vlak van samenwerking en netwerkvorming over de grenzen van de eigen werksoort. Het decreet stimuleert het aangaan van samenwerkingsverbanden echter onvoldoende. Samenwerking binnen de sector wordt zeer eenzijdig, summier en in kwantitatieve termen uitgewerkt. Met betrekking tot samenwerking met andere aanbieders van de volwasseneneducatie bevat het decreet voor de sector geen stimulansen. Integendeel: de in het decreet ingeschreven beperkingen omtrent het open aanbod en de autonome levenssfeer worden als een beperking beschouwd om vlot te kunnen samenwerken met andere aanbieders op het vlak van educatie. In het decreet wordt bovendien expliciet gesteld dat het sociaal cultureel volwassenenwerk zich ver weg dient te houden van enig schoolverband en elke vorm van beroepsopleiding. In het perspectief van een rationeel, planmatig en beter gecoördineerd aanbod ten aanzien van de individuele (lerende) burger bemoeilijkt dit alles het aangaan van samenwerkingsverbanden met andere spelers op het veld van educatie (bv. in functie van geïntegreerde opleidingstrajecten, bv. het introduceren van leerlingen in thema's als vrede en verdraagzaamheid). Het verdient aanbeveling om samenwerkingsverbanden tussen alle spelers op het vlak van educatie positief te stimuleren.

Deze beperking 'open aanbod in de autonome levenssfeer' was o.i. een begrijpelijke reactie van de overheid tegen een aantal aberraties die voor 2003 bestonden in de werking van een aantal organisaties. Sommige 'oude' instellingen hielden zich quasi uitsluitend bezig met cursussen en opleidingen voor professionelen uit 'belendende' sectoren: welzijnszorg, onderwijs, arbeid en tewerkstelling. Een deel van het sociaal-cultureel volwassenenwerk dreigde zich te verwijderen van zijn doelstellingen.. Tegelijk was deze beperking in het decreet een indirect middel om het beschikbare budget te beheersen en de oprichting van de volkshogescholen financieel mogelijk te maken.

De huidige situatie in 2006 is anders. De invoering van het decreet heeft het landschap grondig hertekend. De oprichting van de volkshogescholen, de techniek van het werken met beleidsplannen en de verplichte oriëntatie van de gespecialiseerde instellingen naar één thema hebben het sociaal-cultureel volwassenenwerk een volledig nieuwe wending gegeven. Het is de mening van de Raad dat de beide objectieven van de overheid - een inhoudelijk multifunctionele oriëntatie van het sociaal-cultureel volwassenenwerk én de beheersbaarheid van het globale budget - op dit ogenblik perfect gewaarborgd kunnen worden via de techniek van beleidsplanning en van beoordeling door de adviescommissies. Daarom stelt de Raad volgend alternatief voor:

- 1) De organisatie maakt een beleidsplan en beschrijft haar doelen, haar doelgroepen en haar manier van werken. Afhankelijk van doelen en doelgroep kan deze laatste gedeeltelijk een 'open aanbod' en gedeeltelijk een 'gesloten aanbod' zijn. De organisatie motiveert haar werkwijze in het beleidsplan t.a.v. de sociaal-culturele methodiek.
- 2) De adviescommissie beoordeelt dit beleidsplan en doet dit op basis van criteria die vastgelegd worden door de overheid. Deze criteria bewaken het multifunctionele

karakter van het sociaal-cultureel volwassenenwerk in zijn geheel, maar ook de positionering van het sociaal-cultureel volwassenenwerk in het volledige educatieve landschap.

- 3) De overheid kent op basis van de beoordeling van de adviescommissie(s) een subsidie toe aan de organisatie en sluit met haar een overeenkomst af waarin vastgelegd wordt welke doelen en acties de organisatie zal realiseren in ruil voor deze subsidie.
- 4) De overheid volgt de uitvoering van deze overeenkomst op. De adviescommissies nemen deze uitvoering mee in de beoordeling van een volgend beleidsplan en een volgende subsidiëring.

Informele educatie

8. De Raad stelt voor om bij een eventuele wijziging van het decreet de positionering van het sociaal-cultureel volwassenenwerk in het educatieve landschap beter de omschrijven. De tekst van Socius zegt hierover het volgende, waarbij de Raad zich aansluit:

(3.1.De positionering in het educatieve landschap)

In dit decreet wordt duidelijk gezegd dat het sociaal-cultureel volwassenenwerk behoort tot de sector van de niet-formele educatie. De positionering van de sector in het educatief bestel is echter onvolledig. Het sociaal-cultureel volwassenenwerk biedt niet alleen een educatief aanbod aan in termen van educatieve programma's, maar biedt haar deelnemers tal van andere contexten aan waarin personen ook informeel leren. De aandacht die de sector aan de dag legt voor alle processen van niet formeel en informeel leren van individuen komt in het decreet te weinig uit de verf, er is enkel een vermelding van het informele leren van personen bij het begrip sociaal-culturele methodiek. Bij het positioneren en omschrijven van de sector met betrekking tot leren wordt best en consequent doorheen heel het decreet meer rekening gehouden met het informeel leren en de meerwaarde van het sociaal-cultureel volwassenenwerk dienaangaande.

(3.3.Erkenning van elders verworven competenties)

Dat deelnemers in het sociaal-cultureel volwassenenwerk heel wat sociale vaardigheden en competenties verwerven, staat te lezen in de Memorie van Toelichting. In het kader van het valoriseren van elders verworven competenties in onderwijs en beroepsopleidingen kan het sociaal-cultureel volwassenenwerk niet uit het vizier blijven. Het zijn de individuele leeders die er wel bij varen dat bij EVC-procedures ook rekening gehouden wordt met de door hen verworven competenties in het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Op het vlak van de niet formele educatie en het informeel leren is daarbij steeds meer sprake van leer-, functie- en competentiebewijzen. In het decreet wordt ook niet verwezen naar de mogelijkheid om competenties te verwerven buiten strikt educatieve settings; bijvoorbeeld door het opnemen van verantwoordelijkheden als vrijwilliger. Bij het definiëren van de sector kan met dit alles best meer rekening gehouden worden.

Stabiliteit in het nieuw beleidsinstrumentarium...

9. Decreet en uitvoeringsbesluit leggen een nieuwe manier van beleidsvoering vast voor de sector van het sociaal-cultureel volwassenenwerk Er wordt ook een nieuw

beleidsinstrumentarium ingevoerd door de introductie van beleidsplannen, het proces van beleidsplanning, de introductie van kwaliteitszorg voor lerende organisaties en – last but not least - door de introductie van een nieuwe actor in het beleidsproces, met name de adviescommissies.

De Raad is van oordeel dat er best geen grondige wijzigingen van dit beleidsinstrumentarium komen in de eerstvolgende jaren.

Maar toch enkele bijsturingen

10. De nieuwe instrumenten in het decreet vergen een nieuwe manier van (samen)werken tussen overheid (de administratie), de adviescommissies en de sector/het werkveld. Daarom vraagt de Raad op bepaalde punten een aantal verduidelijkingen, preciseringen en bijsturingen. Deze ingrepen moeten het volgende nastreven:
- een maximale transparantie in zowel de gegevens van de organisaties als in de werkwijze en de beslissingen van de adviescommissies en de overheid.
  - de mogelijkheid van contact en interactie tussen adviescommissie en organisatie binnen het proces van advisering.
  - een grotere mate van vrijheid voor de organisaties in de keuze van de vorm waarin zij hun beleidsplan opmaken en voorstellen.

Enkele ingrepen die de **transparantie** kunnen bevorderen:

- de doelstellingen, de procedure en het verloop van de visitatie, evenals de thema's waarrond het bezoek ter plekke zal verlopen worden best vastgelegd in een publiek document dat vooraf aan alle organisaties wordt bezorgd.
- het publiek maken aan alle betrokkenen (en dit ruim van te voren) van het beoordelingskader van de commissies (het zgn. sjabloon). Dit gebeurt best via een document dat een aantal bepalingen uit het decreet en het uitvoeringsbesluit samenbrengt, ordent en waar nodig ook toelicht.
- het opnemen in dit document van het verloop van het ganse proces van de beleidsplanning tussen enerzijds de organisaties, anderzijds de adviescommissie en de administratie. De daarvoor gehanteerde timing en de vastgelegde deadlines moeten eveneens in dit document worden vermeld, met inbegrip van de voorziene beroepsprocedure.
- het verduidelijken van een aantal termen of het aangeven van een aantal minimale criteria, waaraan bepaalde aspecten van het beleidsplan moeten voldoen (o.m. personeelsplan, financieel plan...)
- het verduidelijken van de weging van de parameters bij de beoordeling. Het is wenselijk dat vooraf bekend is of alle parameters (beoordelingselementen) even zwaar wegen of dat aan sommige parameters een zwaarder gewicht wordt toegekend.
- ervan uit te gaan dat sommige parameters geen kwalitatief oordeel vergen in termen van 'zijn ze aanwezig of afwezig', maar veeleer een kwantitatief oordeel over 'zijn ze in meerdere of in mindere mate aanwezig'. De commissies moeten expliciteren waar ze per organisatie de lat leggen en op basis waarvan ze dit gedaan hebben.
- organisaties desgewenst verduidelijking te geven over de wijze waarop de adviescommissies de noties indicatoren, normen en effecten geïnterpreteerd hebben.

- o aan te geven hoe bij de beoordeling van de beleidsplannen van de tweede en derde generatie de realisatie van het vorige beleidsplan een rol zal spelen. De Raad wenst dat de adviescommissie de realisatie van het beleidsplan niet louter technisch beoordeelt in functie van een bepaalde realisatiegraad, maar dat de realisatiegraad wordt afgewogen aan de aard van de doelstellingen en de geleverde inspanningen.
- o geen vergelijkende beoordeling maken van de beleidsplannen van de organisaties, maar een onderbrengen van de beleidsplannen van de organisaties in niveaus of categorieën op basis van maatstaven die van te voren publiek zijn gemaakt.

Enkele ingrepen die de **interactiviteit** kunnen bevorderen:

- o het toelaten aan alle organisaties hun beleidsplan, de realisatie van een vorig beleidsplan en de eigen organisatie kort mondeling voor te stellen aan de commissies of delen van de bevoegde commissies, zodat de adviescommissies zich ook een beeld kunnen vormen van de organisatie als zodanig.
- o een overleg opzetten met de sector over de maatstaven die gebruikt worden om organisaties onder te brengen in niveaus of categorieën.

Ingrepen die de **vrijheid van organisaties wat de vorm betreft** kunnen bevorderen:

- o meer soevereiniteit bieden aan de organisaties in het kiezen van een systeem van opmaak voor hun beleidsplan. Sommige (blijkbaar momenteel verplichte) aspecten zoals de SWOT-analyse kunnen immers evenzeer worden bereikt via een andere, soms zelfs meer aangewezen methodologie.
- o verduidelijking geven van de vereiste dat ook de algemene doelen SMART (Specifiek, Meetbaar, Aanvaardbaar, Realiseerbaar, Tijdsgebonden) moeten geformuleerd zijn. De Raad is van oordeel dat algemene doelen per definitie niet SMART kunnen zijn. Wel moeten algemene doelen operationaliseerbaar zijn en moet er een relatie aantoonbaar zijn tussen de algemene doelen en de concrete doelen.
- o organisaties niet alleen in principe, maar ook in feite onafhankelijk laten opteren voor een kwaliteitssysteem naar keuze.

Zichtbaarheid van de sector

11. De Raad volgt Socius in zijn bezorgdheid over het gebrek aan zichtbaarheid van de sector van het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Dit houdt verband met het ontbreken van relevante gegevens over de werking en de realisaties van de organisaties. In samenspraak met de sector moeten afspraken gemaakt worden over het verzamelen en publiek maken van deze gegevens.

(3.9. Maatschappelijke zichtbaarheid van de sector)

De met dit decreet geïnstalleerde beleidsplanningslogica verplicht elke organisatie zich op regelmatige basis zichtbaar te maken (aan de hand van beleidsplannen, werkings- en jaarverslagen). Specifiek voor de verenigingen wordt in het decreet opgelegd dat ze moeten beschikken over een registratiesysteem over de werking van de aangesloten afdelingen of groepen. Verder staat bij elk van de werksoorten te lezen dat ze op verzoek van de administratie alle nuttige en noodzakelijke gegevens met betrekking tot de werking dienen te verstrekken. Over welke gegevens het kan gaan en over de aard van de gegevens, worden er verder geen uitspraken gedaan in het decreet. In functie van het zichtbaar maken van de bijdrage van het sociaal-cultureel volwassenenwerk inzake levenslang en levensbreed leren is het raadzaam om in samenspraak tussen de sector en de overheid tot afspraken te komen

over het beschikbaar stellen van de noodzakelijke gegevens.

De Raad vindt het registreren en zichtbaar maken van gegevens niet alleen voor de educatieve functie belangrijk maar evenzeer voor de andere functies van het sociaal-cultureel volwassenenwerk: gemeenschapsvorming, maatschappelijke activering en cultuurparticipatie

Wetenschappelijk onderzoek over de realisatie van de doelstellingen van het decreet

12. De Raad vraagt met aandrang dat onmiddellijk werk zou worden gemaakt van het opzetten van degelijk wetenschappelijk onderzoek over het sociaal-cultureel volwassenenwerk en over de effecten van het decreet van 4 april 2003. Zonder dit onderzoek is geen gefundeerde evaluatie mogelijk. Naar analogie van wat al geruime tijd gebeurt voor onderzoeksvragen i.v.m. jeugd, zouden hiervoor afspraken en samenwerkingsverbanden tussen onderzoekscentra kunnen opgezet worden.

Voor een lijst van mogelijke onderzoeksvragen verwijzen we naar de bijlage bij dit advies.

Specifieke bemerkingen i.v.m. de verenigingen

13. De spreidingsnorm voor de verenigingen van migranten aanpassen, met name het wijzigen van de verplichting om in drie provincies minstens 10 afdelingen te tellen.

Specifieke bemerkingen i.v.m. de vormingsinstellingen

14. De normen voor de verhouding open aanbod en aanbod op vraag voor de gespecialiseerde vormingsinstellingen laten wegvallen. Dit moet vormingsinstellingen toelaten te kiezen voor die vormen van aanbod die hen in staat stellen hun doelstellingen op de beste manier te realiseren.

15. De huidige subsidieregeling voor gespecialiseerde vormingsinstellingen vervangen door een regeling die per beleidsperiode een toename aan subsidie mogelijk maakt op basis van door de administratie geaggregeerde gegevens uit de jaarlijkse rapporteringen enerzijds, en uit de eigen beleidsintenties voor de eerstvolgende beleidsperiode anderzijds. Deze toename aan subsidiëring is niet geconditioneerd door afname van subsidie van andere vormingsinstellingen.

16. De kwantificering van de verplichte samenwerking tussen gespecialiseerde vormingsinstellingen en volkshogescholen schrappen. Elke gespecialiseerde vormingsinstelling moet in haar beleidsplan expliciteren hoe zij met de volkshogescholen samenwerkt. Dat is ook het geval voor de volkshogescholen. Het uitgangspunt moet zijn dat de volkshogescholen en de gespecialiseerde vormingsinstellingen samen en complementair ten opzichte van elkaar instaan voor de niet-formele educatie in Vlaanderen en Brussel.

17. De timing voor de procedures in het decreet opnieuw bekijken en aanpassen aan een maximale werkbaarheid en aan andere regelgevingen (inz. De VZW-wetgeving).

18. De Raad beklemtoont de nood aan afstemming tussen de diverse bestuurlijke niveaus: in zonertheid tussen de Vlaamse overheid, de Provincie en de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Specifieke bemerkingen i.v.m. de bewegingen

19. De Raad vraagt dat de overheid de werksoort Bewegingen ten volle waardeert in haar rol van maatschappelijke veranderaar. Omdat maatschappelijke verandering een langdurig proces is, behoren bewegingen een erkenning te krijgen en duurzaam gefinancierd te worden. De Raad sluit zich op dit punt aan bij de formulering van Socius:

(3.8. De erkenning van bewegingen)

Het leren samenleven en het werken aan de samenleving zijn van essentieel belang voor het sociaal-cultureel volwassenenwerk. In het perspectief van levenslang en levensbreed leren huldigt het sociaal-cultureel volwassenenwerk het ervaringsleren en het actiegericht leren. Actie en reflectie wisselen elkaar bij dit type van leren voortdurend af. Met de werksoort bewegingen wordt er in het decreet dienaangaande een ideale omgeving gecreëerd. Een beweging is een leeromgeving waar de maatschappelijke activeringsfunctie en de educatieve functie op een interessante manier aan elkaar gekoppeld worden. Indien het creëren van deze leercontext ook zo door de overheid bedoeld is, dan is het verwonderlijk dat daar in het decreet voor de bewegingen niet een meer duurzaam karakter aan gegeven wordt. Het in dit decreet ontbreken van een erkenning van bewegingen wordt op dat punt als een structurele belemmering ervaren. Het verdient aanbeveling de situatie van de werksoort bewegingen vanuit dit perspectief opnieuw te bekijken.

20. Het minimumbedrag (75.000 euro) voor bewegingen aanpassen op basis van een herberekening van het kritisch minimum dat een startende organisatie nodig heeft om zich in het bestek van één beleidsperiode uit te bouwen tot een volwaardige beweging.

i.o. Marleen Platteau, voorzitter Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding
Christine Bussche, secretaris

BIJLAGE bij het advies betreffende de evaluatie van het decreet betreffende het sociaal-cultureel volwassenenwerk.

De Raad suggereert volgende bijkomende onderzoeksvragen:

- Participeren méér groepen burgers aan méér en kwaliteitsvoller sociaal-cultureel volwassenenwerk? Leidt deze participatie naar meer maatschappelijk engagement?
- Welke zijn de effecten van het feit dat sommige organisaties hun werking hebben opgeheven en dat andere op autonome basis hun werking verder zetten? In welke mate zijn op die manier lacunes tot stand gekomen inzake inhoudelijke thema's of in het bereik van doelgroepen?
- Voor migrantenverenigingen gelden vanaf 2010 identieke normen als voor autochtone verenigingen. Is dat tijdpad realistisch? Wordt hiermee een sociologisch onderbouwde visie op integratie gerealiseerd?
- Is er een samenwerking tussen autochtone en migrantenverenigingen of zijn er intenties in die richting waarneembaar?
- Leidt de creatie van de volkshogescholen en de verplichte samenwerking met de landelijk gespecialiseerde instellingen tot een behoeftedekkend aanbod inzake niet-formele volwasseneneducatie? Leidt deze setting tot inhoudelijke complementariteit en organisatorisch partnership of tot verschraling, versnippering, overlapping en ondoelmatige concurrentie?
- Wordt buiten de vermelde verplichte samenwerking tussen de volkshogescholen en de landelijke vormingsinstellingen ook op andere manieren effectief samengewerkt?
- Geven de bewegingen voldoende aanleiding tot de gewenste maatschappelijke vernieuwing en "beweging"?
- Met de invoering van integrale kwaliteitszorg en het verlaten van de louter kwantitatieve documentatie in de verhouding tussen sector en overheid, is enerzijds gepoogd de rechtszekerheid en de inhoudelijke autonomie van de organisaties te verstevigen en anderzijds de toename van kwaliteitsvolle sociaal-culturele 'producten' en processen in hoofde van de gebruikers te garanderen. Zijn er tendensen die erop wijzen dat de beoogde effecten gerealiseerd worden? Zijn de noties van het kwaliteitsdenken voldoende en consequent geïmplementeerd of zijn er (kwelijke) restanten van (onbewuste) kwantitatieve reflexen overeind gebleven? Zijn de rechtszekerheid en de inhoudelijke autonomie van de organisaties toegenomen?
- De dotaties voor de instellingen – 116 euro/uur voor de gespecialiseerde vormingsinstellingen en 150 euro/uur voor de federaties en de enveloppe voor de instelling voor gedetineerden – zijn te laag ingeschat en dekken niet de reële kosten. De Raad beveelt aan dit en volgende aanvullende stellingen te staven via wetenschappelijk onderzoek:
  - De te lage inschatting van de reële kost verplicht instellingen tot bijkomende inspanningen die hun autonomie kunnen aantasten.
  - Een voorbeeld van niet ingeschatte kosten zijn de kosten voor toezicht voor de federaties met een aanbod voor mensen met een mentale handicap.

- Bijkomende inspanningen niet steeds realiseerbaar: aan gevangenen kan geen bijdrage worden gevraagd.
- Wat is het effect van het decreet op het flexibel inzetten van personeel?
- Sociaal-cultureel volwassenenwerk wordt in hoofdzaak gesitueerd binnen de vrijetijdssfeer. Gezien de groeiende vervaging van de grens tussen vrije tijd en arbeidstijd, lijkt het nuttig na te gaan welke relatie er tussen beide bestaat en welke evoluties er zich ter zake aandienen.
De relatie vrije tijd – arbeidstijd dient tevens bekeken te worden in het licht van ‘levenslang en levensbreed leren’.